

İşitme Engelli Öğrencilerde İnternet Bağımlılığı: Samsun İli Örneği

Şener ŞENTÜRK

 Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sener.senturk@omu.edu.tr

Ayfer KESKİN

 Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, akeskin@omu.edu.tr

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler:

İşitme engelliler,
İnternet bağımlılığı,
İlkokul öğrencisi,
Ortaokul öğrencisi,

ÖZET

Bu çalışmada, işitme engelli ilkököl ve ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılığı araştırılmıştır. Tarama modeli ile yapılan çalışmada evrenin tamamına ulaşıldığı için, örnekleme yoluna gidilmemiştir. Araştırmanın evrenini, Samsun İli İşitme Engelliler Okulunda öğrenim gören, 16 ilkököl, 26 ortaokul olmak üzere toplam 42 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veriler, kişisel bilgi formu ve "İnternet Bağımlılık Ölçeği" ile elde edilmiştir. Verilerin Dağılımını normal olmaması sebebiyle Mann Witney U ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, işitme engelli öğrencilerin %21.4'ü patolojik internet kullanıcısı iken, %16.6'sı sınırlı, %62'si ise belirti göstermeyen öğrencilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca aile gelir durumu, anne eğitim düzeyi, cinsiyet değişkenleri bakımından anlamlı fark bulunmazken, baba eğitim düzeyi, sınıf düzeyleri ve evde internet olup olmasına göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Flipped Learning and Some Application Models

Article Info

Keywords:

Hearing impaired students,
Internet addiction,
Junior Primary School,
Secondary school

ABSTRACT

In this study, internet addiction of hearing impaired elementary school students and secondary school students was investigated. In the survey, designed with the general screening model, since the entire universe has been reached, sampling has not been conducted. A total of 42 students, 16 primary schools and 26 secondary schools, were enrolled in Samsun Hearing Impaired School. Data were obtained from a personal information form and from the "Internet Addiction Scale". Mann Witney U and Kruskal Wallis-H Test were used as the Distribution of Data was not normal. As a result of the research, it is important to determine the limits of internet addiction symptoms in hearing impaired students due to their relation to internet features such as internet connectivity at home, income and education level of the family and the intentions of using the internet.

GİRİŞ

21. yüzyılın en önemli buluşlarından biri olan internet, mobil cihazlar, tabletler bilgisayarlar sayesinde neredeyse her eve girmiş, bütün sosyal sistemleri etkilemiştir. Bilgiye ulaşma, bilgiyi depolama ve paylaşma konusundaki hızı, etkileşimli iletişim kanallarına sahip olması, eğlence

konusunda alternatifler sunması onu yaşamın bir parçası haline getirmiştir. Dünya üzerindeki bilgisayarların birbirleriyle iletişimine belirli elektronik dil ve kurallar çerçevesinde imkân veren, çok yönlü bir kitle iletişim aracı olan internet, hayatın artan hızına yetişebilmek için her geçen gün daha fazla yararlanılan bir kaynak olmuştur (Morris ve Ogan, 1996, s. 113). Hatta, çocuklardan yaşlılara kadar neredeyse her kesimin kullandığı, internet bağlantılı mobil cihazlar, bilgisayarlar vazgeçilmez bir yaşam tarzı haline gelmiştir (Erkaya, 2009, s. 24). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan “Hanelerde Bilişim Teknolojileri Sahipliği Araştırması” verilerine göre 2016’da evden internete sahip olanların oranı %76.3 iken, bu oran 2017’de %80,7’ye yükselmiştir. Yine geniş bant internete erişim imkânında bu orana paralel olarak artmış ve %40’ı sabit geniş bant olmak üzere %78.3’e yükselmiştir (TÜİK, 2017). İnternet kullanım oranları sadece Türkiye de değil, Dünya genelinde de artarak devam etmektedir. Özellikle bilgilenme noktasında büyük yarar sağlayan internet, iletişim kurma, video paylaşımı, dosya paylaşımı, yurttaşlık işlemleri (e-devlet vb.), yasal yayınlar (Netflix, çevrimiçi TV, eğlence kanalları vb.) ticari kullanım (çevrimiçi alış-veriş vb.), oyun ve eğlence için kullanılmaktadır (Çatalpınar, 2017, s. 10; Tuncer, 2001, s. 35). Bu avantajların yanı sıra internetin kontrolsüz kullanımı ise, bireyin işlevselliğine zarar vermekte, istenmedik durumlar da oluşabilmektedir (Beardand Wolf, 2001, s. 378). İnterneti aşırı kullanma isteğini engelleyememe, aşırı sınırlı ve saldırgan olma gibi yoksunluk belirtileri ile kendini gösteren bu bozukluk ise internet bağımlılığı olarak tanımlanmaktadır (Arısoy, 2009, s. 56).

İnternet bağımlılığını sekiz başlık altında özetleyen Young (1996), tanımladığı ölçütlerden beş tanesinin bireyde görülmesi durumunda bireyin internet bağımlısı olduğunu ifade etmiştir. Young’ın belirlediği ölçütler:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş
2. İnternete bağlı kalma süresinde artışa ihtiyaç duyma
- 3.İnternet kullanımını azaltmaya yönelik başarısız girişimlerde bulunma
4. İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtileri
5. Başlangıçta olduğundan daha uzun süre internete bağlı kalma
6. İnternetin aşırı kullanılması yüzünden ilişkiler, okul ya da işle ilgili sorunlar yaşama
7. İnternete bağlı kalabilmek için aile üyelerine, terapisteye ya da başkalarına yalan söyleme
8. İnternete bağlı kalındığı süre içerisinde duygulanım değişikliğinin (umutsuzluk, suçluluk, anksiyete, depresyon gibi) olmasıdır.

Bağımlı olan bireylerde ise, gerçek dünyayı sanal âleme tercih etmek, interneti hayatın gerçekleriyle yüzleşmek yerine problemlerden kaçmak için kullanmak, içine kapanmak, sosyal medyadan uzak kaldığı zaman kendisini depresif, uyumsuz hissetmek gibi davranışlar sergilendiği gözlenmektedir (Yalçın, 2011, s. 58).

Görsel iletişimin büyük önem arz ettiği, konuşma ve işitme engeli olan bireyler için ise internet, bütün olumsuz yanlarına rağmen büyük avantajlar sağlamaktadır. Özel eğitim gerektiren

gruplara teknoloji merkezli destek hizmeti sağlamak, eğitim ve öğretim hizmeti sunmak, psikolojik tedavi görmesi gereken işitme engelli ya da farklı engelleri olanlar için internet tabanlı psikoterapi yöntemlerini içeren terapiler sağlamak, internet üzerinden destek gruplarına katılma ve işaret dili ile çevrimiçi iletişim kurabilme gibi avantajlar sağlanmaktadır (Altınyay, 2016, s. 202). İşitme yetersizliği olan bireylerin çevresindeki bireylerle iletişim kurmada karşılaştığı sorunlar ve çevrenin işitme engellilerle ilgili olumsuz önyargıları bireyin psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Engel durumunun yarattığı sınırlılıklardan dolayı bireylerin iletişim kapasitelerini artırmak, geliştirmek için, işitme engelli çocuklarda teknolojiden yararlanmak, interneti kullanmak önemlidir. Bilgi ve iletişim teknolojileri tam olarak bu noktada işitme kaybına sahip öğrencilerin eğitimine yönelik farklı uygulama olanakları sunmaktadır (Altınyay, 2016, s. 202). Bu durumun dezavantajı ise işitme yetersizliği olan bireylerin sürekli internet kullanmalarına bağlı olarak meydana gelebilecek olan internet bağımlılığıdır.

Diğer bireylere göre iletişim, eğitim, sosyal hayata katılım gibi pek çok konuda dezavantajlı olan bu bireyler daha çekapank olmakta, bu dezavantajı ortadan kaldırmak ya da problemlerden kaçmak adına internete yönelmekte dolayısıyla da bu çocuklar bağımlılık konusunda daha fazla risk altında bulunmaktadır. Buradan hareketle araştırmada, ilkokul ve ortaokulda öğrenim gören işitme engelli çocukların internet bağımlılık düzeyleri ve internet bağımlılığıyla ilişkili olabilecek değişkenler ortaya konmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

İşitme engelli öğrencilerin internet bağımlılığını ve bu bağımlılığa ilişkin değişkenleri saptamaya yönelik olan bu araştırma, genel tarama modelinde bir araştırmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2006).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Samsun İşitme Engelliler Okulundaki ilk ve ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada evrenin tamamına ulaşıldığı için herhangi bir örnekleme yapılmamıştır. Çalışma grubunda 16'sı ilkokul, 26'sı ortaokul olmak üzere toplam 42 öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin 19'u kız, 23'ü erkek öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak, kişisel bilgilerin yer aldığı form ile Young(1998) tarafından geliştirilen "İnternet Bağımlılık Ölçeği" kullanılmıştır. İnternet Bağımlılık Ölçeği, 20 maddeden oluşan, 6'lılıkert tipi bir ölçektir. "Hiçbir zaman" , "Nadiren", "Arada sırada" , "Çoğunlukla", "Çok sık" ve "Devamlı" seçeneklerinden oluşan ölçek, 0-5 arası puanlanmaktadır. Ölçekte değerlendirme toplam puan üzerinden yapılmakta olup, toplamda 80 ve üzeri puan alanlar "internet bağımlısı"; 50-79 puan arası alanlar "sınırlı belirti gösterenler"; "49 puan ve altı" alanlar

“belirti göstermeyenler” olarak tanımlanmıştır (Bayraktar, 2001, s.90). Ölçeğin bu araştırma için, Cronbach-Alfa güvenilirlik katsayısı 0.97 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Veriler, betimsel istatistik, iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) ile analiz edilmiştir. Çalışma grubundan elde edilen verilerin normallik testi için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilktesleri uygulanmıştır. Her iki testinde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ 'ten küçük olduğundan araştırma verilerini test etmek için non-parametrik testlerden Mann Whitney U-testi ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Özellikler

Değişkenler	Kategori	n	%
Cinsiyet	1.Kız	19	45.2
	2.Erkek	23	54.8
Sınıf düzeyi	1.Sınıf	3	7.1
	2. Sınıf	5	11.9
	3. Sınıf	4	9.5
	4. Sınıf	4	9.5
	5. Sınıf	6	14.3
	6. Sınıf	5	11.9
	7. Sınıf	8	19.0
	8. Sınıf	7	16.7
Anne eğitim	Okur yazar değil	6	14.3
	Okur yazar	5	11.9
	İlkokul	18	42.9
	Ortaokul	4	9.5
	Lise ve dengi	8	19.0
	Üniversite	1	2.4
Baba eğitim	Okur-yazar değil	7	16.7
	Okur-yazar	5	11.9
	İlkokul	9	21.4
	Ortaokul	6	14.3
	Lise ve dengi	13	31.0
	Üniversite	1	2.4
Lisansüstü	Lisansüstü	1	2.4
Evde bilgisayar var mı?	Evet	21	50.0
	Hayır	21	50.0
İnternet bağlantısı var mı?	Evet	21	50.0
	Hayır	21	50.0

Tablo 1'e göre çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin, % 45.2'si kız, % 54.8'i erkek öğrencidir. Öğrencilerin % 40'ı ilkokul, % 60'ı ortaokul öğrencisi olup, aile eğitim seviyeleri genel olarak düşüktür. Evinde bilgisayar bulunan öğrencilerin oranı % 50 olup, tamamı internet bağlantısına sahiptir.

İnternet bağımlılığı Ölçeği Puanlarına göre yapılan analizde bağımlı olanlar ve sınırlı belirti gösterenlerle, belirti göstermeyenlere ilişkin analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Bağımlılık Oranları

Durum	n	%
Belirti Göstermeyenler	26	62.0
Sınırlı Belirti Gösterenler	7	16.6
Patolojik İnternet Kullanıcısı	9	21.4
Toplam	42	100

Tablo 2’de öğrencilerin ölçeğin maddelerine vermiş olduğu cevaplardan almış oldukları toplam puana göre %62’si (f=26) belirti göstermeyenler, %16.6’sı (f=7) sınırlı belirti gösterenler ve %21.4’ü (f=9) patolojik internet kullanıcısı bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuçlara göre sınırlı belirti gösteren ve patolojik internet kullanıcı sayısının yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine internet bağımlılığı toplam puanlarına ilişkin dağılımları Mann Whitney-U Testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenlerine İlişkin Mann Whitney-U Testi Tablosu

Cinsiyet	N	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	U	z	p
Kız	19	23.6	449.50	177.500	-1.037	0.300
Erkek	23	19.7	453.50			

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre internet bağımlılığı düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U Testi sonucunda öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (U= 177,5, p>0.05). Kızların sıra ortalamalarının (X=23.6), erkeklerin sıra ortalamalarının (X=19.7) olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin cinsiyetlerinin internet bağımlılığına ilişkin durumu etkilemediği söylenebilir.

İnternet bağımlılığı ölçeği puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi

Gruplar	n	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p	Farklılık
1. Sınıf	3	9.83	32.678	7	.000	1-7
2. Sınıf	5	8.80				2-7
3. Sınıf	4	4.38				3-5
4. Sınıf	4	20.25				3-7
5. Sınıf	6	20.92				
6. Sınıf	5	28.20				
7. Sınıf	8	38.38				
8. Sınıf	7	22.50				

*p< .05

Tablo 4'e göre öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonuçlarına göre [$\chi^2=32.678, p<.05$] sınıf düzeyleri bakımından anlamlı fark olduğu görülmüştür. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın oluşunu bulmak için yapılan Mann Whitney-U Testi karşılaştırmalarında 1. sınıf ($\bar{x}_{sıra} = 9.83$) ve 2. sınıflarla ($\bar{x}_{sıra} = 8.80$) 7. sınıf ($\bar{x}_{sıra} = 38.38$); 3. sınıfla ($\bar{x}_{sıra} = 4.38$), 5.sınıf ($\bar{x}_{sıra} = 20.92$) ve 7. sınıf ($\bar{x}_{sıra} = 38.38$) arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Tabloya bakıldığında ortaokul öğrencilerinin bağımlılık düzeylerinin ilkökul öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

İnternet bağımlılık ölçeği puanlarının anne eğitim düzeyleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskalwallis-H testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Anne Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis-H Testi

Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Okur yazar değil	6	22.08	8.003	5	.156
Okur yazar	5	21.60			
İlkokul	18	19.14			
Ortaokul	4	36.75			
Lise ve dengi	8	20.25			
Üniversite	1	9.00			

Tablo 5'e göre öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına göre [$\chi^2=8.008, p>.05$] anne eğitim düzeyi değişkeni bakımından anlamlı fark bulunmamıştır.

İnternet bağımlılık ölçeği puanlarının baba eğitim düzeyleri değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan kruskalwallis-h testi sonuçları tablo da verilmiştir.

Tablo 6. Baba Eğitim Düzeyine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p	Farklılık
1.Okur yazar değil	7	27.79	19.000	6	.004	3-4
2.Okur yazar	5	20.10				3-5
3.İlkokul	9	9.50				4-5
4.Ortaokul	6	34.67				
5.Lise ve dengi	13	21.19				
6.Üniversite	1	20.10				
7.Lisans üstü	1	9.00				

Tablo 6'ya göre öğrencilerin internet bağımlılığına ilişkin Kruskal Wallis-H Testi sonuçlarına göre [$\chi^2=19.000, p<.05$] sınıf düzeyleri bakımından anlamlı fark olduğu görülmüştür. Hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın oluşunu bulmak için yapılan Mann Whitney-U Testi karşılaştırmalarında ilkökul ($\bar{x}_{sıra} = 9.50$) mezunları ile ortaokul ($\bar{x}_{sıra} = 34.67$) mezunları arasında

ortaokul aleyhine; yine ilkokulla lise ($\bar{x}_{sıra} = 21.19$) arasında lise aleyhine; ortaokulla ($\bar{x}_{sıra} = 34.67$), lise ($\bar{x}_{sıra} = 20.19$) arasında ortaokul aleyhine anlamlı farklılık çıkmıştır. Buradan hareketle babası ortaokul ve lise mezunu olan öğrencilerinin bağımlılık düzeylerinin eğitim seviyesi ortaokuldan düşük ya da liseden daha yüksek olanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

İnternet bağımlılık ölçeği puanlarının evde internet olup olmamasına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan KruskalWallis-H Testi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Evde İnternet Olup Olmamasına İlişkin Mann Whitney-U Testi

Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	$\sum_{sıra}$	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
İnternet var	21	25.71	540.00	132.000	-2.229	.026
İnternet yok.	21	17.29	363.00			

Bilgisayarlı evlerin tamamında aynı zamanda internet de olması sebebiyle bilgisayar olan ve internet bağlantısı olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakılamamıştır. Bu sebeple öğrencilerin evlerinde internet bağlantısı olanla olmayanların farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney-U Testi sonucunda öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U = 132.0$; $p < 0.05$). İnternet olanların sıra ortalamalarının ($X = 25.71$), internet olmayanların sıra ortalamalarının ($X = 17.29$) olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin evlerinde internet olmasının bağımlılık düzeyini artırdığı söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada işitme engelli öğrencilerin %16.6'sının ($f=7$) sınırlı belirti ve % 21.4'ünün ($f=9$) patolojik internet bağımlısı olduğu görülmektedir. Eftekin (2015) tarafından 343 öğrenciyle yapılan araştırmanın sonucunda da patolojik internet bağımlısı öğrencilerin oranı %9.6 olarak bulunması sonuca ilişkin bulguları desteklemektedir. İnternet bağımlılığının yaygınlığı üzerine Doğan (2013) tarafından 12-18 yaş grubundaki ergenlerle yapılan çalışmada internet bağımlılığı yaygınlığı % 12.6 olarak bulunmuştur. Petersen, Weyman, Schelb, Thiel ve Thomasius (2009) uluslararası çalışmaların internet bağımlılığının yaygınlığını %1,5 ile %8,2 arasında gösterdiğini vurgulamaktadırlar. Türkiye'de çeşitli öğretim kademelerindeki öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda internet bağımlılığının yaklaşık olarak %1 civarında olduğu, ancak (Çalışgan, 2013) tarafından yapılan çalışma sonuçları muhtemel (riskli/sınırlı belirti gösteren) internet bağımlılığı gösterenler de dikkate alındığında bu oranların yaklaşık olarak %4 ile %20 arasında değiştiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte işitme engellilerde bağımlılık oranlarının yüksek olması ise bu öğrencilerin engelleriyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca yapılan çalışmalar arasında farkların veya benzerliklerin olma sebebi olarak internet bağımlılığının belirlenmesine ilişkin kullanılan araçların ve dolayısıyla internet bağımlılığını belirleme ölçütlerinin farklı olmasının getirdiği güçlükler olduğunu göz ardı etmemek gerekir.

İnternet bağımlılık seviyesinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizin sonucunda cinsiyet dağılımına ilişkin anlamlı fark çıkmamıştır. Bu konuda literatürde farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Çetinkaya (2013) ve Gencer (2017) tarafından yapılan çalışmalarda internet bağımlılığı açısından erkek öğrencilerle kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerle yapılan bazı çalışmalarda da erkek öğrencilerin internet bağımlılıklarının kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Şahin ve Korkmaz, 2011; Üneri ve Tandır, 2011).

Türkiye’de internet bağımlılığı ile ilgili çalışmaların daha çok ergenler ve üniversite öğrencileri üzerinde yoğunlaştığı, özellikle bu dönemin internet bağımlılığı açısından bir risk grubu olduğubelirtilmiştir (Ceyhan, 2008; Çam, 2014). Araştırmada da ortaokul öğrencilerinin internet bağımlılık puanlarına göre risk grubunda olduğu görülmektedir. 5., 6. ve 7. sınıflarda internet bağımlılık puanlarının giderek yükseldiği, 8. sınıfta ise kısmen azaldığı görülmüştür. 8. sınıflardaki bağımlılık puanlarının düşmesi ise, son sınıfta okuyan öğrencilerin zamanlarının büyük bir kısmını liselere geçiş sınavına hazırlanmak üzere ayırmalarıyla ilgili olduğu düşünülmektedir.

İnternet bağımlılık seviyesinin aile eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerde anne eğitim düzeyi anlamlı fark oluşturmazken baba eğitim düzeyinde ortaokul ve lisedüzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Okuma yazma bilmeyen ya da ilkokul düzeyinde bir eğitime sahip olan ebeveynlerin ise bilgisayar ve internetle ilgili bir farkındalıklarının olmaması, dolayısıyla evlerinde böyle bir ortam yaratmamaları, çocukların internet bağımlılığının neden yüksek çıkmadığını açıklayabilir. Demetrovics vd. (2008) ise, aile eğitim düzeyinin azaldıkça internet bağımlılığının arttığını ve bireyin eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığına yatkınlığının azaldığını tespit etmiştir. Ayrıca ailenin eğitim düzeyi kadar güvenli internet konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarının, internetin küçük yaştaki çocuklar tarafından bilinçsizce kullanılmasına neden olduğu da bir gerçektir (Şentürk ve Bayat, 2016).

İnternet bağımlılık seviyesinin evde internet bağlantısı olup olmaması değişkenine göre yapılan analizde, evinde bağlantı olan öğrencilerin risk grubunda bulunduğu, bağımlılığa daha fazla yatkınlık gösterdiği konusunda anlamlı fark bulunmuştur. Aslanbay (2006) da yaptığı çalışmada evinde bilgisayar olan öğrencilerin internet bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiklerisonucuna ulaşmıştır. Ancak buradan hareketle bilgisayar ya da internet zararlıdır, yasaklanmalıdır fikri oluşmamalıdır. Çünkü çağın bu teknolojisini kullanmak her bireyin kazanması gereken becerilerden biridir. Bu nedenle olması gereken, bilgisayar, internet kullanımını yasaklamak değil, öğrencilerin bilinçli bir bilgisayar ve internet kullanıcıları olmalarını sağlamaktır.

Araştırma bulguları sonucunda yüksek çıkan bağımlılık oranından hareketle işitme engelli öğrenciler için okulda bireysel ya da grup rehberlik çalışmaları yapılabilir. Bağımlılıkların temelinde

genellikle aile tutumları yatmaktadır fikrinden hareketle konuya ilişkin aile eğitimlerinin de düzenlenmesi sorunun çözümüne ilişkin bir öneri olabilir.

KAYNAKÇA

- Altınyay, Ş. (2016). *İşitme yetersizliği olan bireyler ve teknoloji*. Ö. Eliçin (Ed.), *Özel eğitimde teknoloji destekli öğretim* (s. 183-205). Ankara, Türkiye: Vize Yayıncılık.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 55-67.
- Bayraktar, F. (2001). İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). *Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction*. *Cyberpsychology & Behavior*, 4(3), 377-383. DOI: 10.1089/109493101300210286.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.
- Çam, H. H. (2014). Adölesanlarda internet bağımlılığı prevalansı ile psikopatolojik semptomlar ve obezite arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye.
- Çalışgan, H. (2013). İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Çatalpınar, P. (2017). İnternet bağımlılığı: Yeni bir tanım gerekli mi? *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Çetinkaya, H. (2013). İlköğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yedi Tepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Demetrovics, Z., Szeredi, B., Rózsa, S. (2008). *The three-factor model of internet addiction: The development of the problematic internet use questionnaire*. *Behavior Research Methods*, 40(2), 563-574.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye.
- Eftekin, P. (2015). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, Türkiye.
- Erkaya, H. (2009). *İnternet bağımlılığı tedavi edilmeli*. *Psikohayat Dergisi*, 5, 22-27.
- Gencer, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı ve siber zorbalık davranışları ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye.

- Morris, M., & Ogan, C. (1996). *The internet as massmedium. Journal of Computer Mediated Communication, 4(5)*, 210-232.
- Petersen, K. U., Weymann, N., Schelb, Y., Thiel, R., & Thomasius, R. (2009). *Pathological internet use: Epidemiology, diagnostics, co-occurring disorder sand treatment. Fortschr Neurol Psychiatr, 77(5)*, 263-71. DOI: 10.1055/s-0028-1109361.
- Şahin, C., & Korkmaz, Ö. (2011). İnternet bağımlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 32*, 101-115.
- Şentürk, Ş., & Bayat, S. (2016). Internet usage habit sand cyber bullying related opinions of secondary school students. *Universal Journal of Educational Research, 4(5)*, 1103-1110.
- Tuncer, N. (2001). Çocuklar ve yasalar. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 15(4)*:427-35.
- TÜİK, (2017). *Hanelerde bilişim teknolojileri sahipliği*. <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24862/> adresinden 15.05.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Üneri, Ö., & Tanıdır, C. (2011). Bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesi: Kesitsel bir çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 24*, 265-272.
- Yalçın, İ. (2011). Sosyal medya bağımlılığı: Sanal mı, gerçek mi? *Eğitimci Dergisi, 7*, 56-59.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology & Behaviour, 1(3)*, 237-244.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara, Türkiye: Nobel Yayın Dağıtım.
- Young, K. S. (1998). *Internet addiction: Symptoms, evaluation and treatment. Innovations in clinical practice: A Sourcebook, 17*, 19-31.